

Výrobní faktory podniku

Materiál byl vytvořen v rámci projektu
Nové výzvy, nové příležitosti, nová škola

*Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním
fondem a státním rozpočtem České republiky*

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

1. Práce

Práce je vědomá a účelná lidská činnost, jejímiž nositeli jsou lidé se svými rozličnými tělesnými a duševními schopnostmi a talenty.

Předpoklady pro práci

- a) **síla** (fyzické schopnosti)
- b) **znalosti** (duševní schopnosti)
- c) **dovednosti a návyky** (praktické zkušenosti)

Tyto schopnosti se při práci opotřebovávají a musí být obnovovány (jídlo, pití, odpočinek, vzdělávání se).

Množství práce - je dáno počtem osob schopných a ochotných pracovat, také intenzitou práce a délkou pracovní doby

Kvalita práce - je určena především kvalifikací lidí a strukturou této kvalifikace

Na množství a kvalitu práce má silný vliv motivace lidí.

Souhrn předpokladů k vykonávání práce je **kvalifikace**. Zahrnuje znalosti, dovednosti a návyky, praktické zkušenosti, schopnosti a vlastnosti pracovníka. Získává se vzděláním a výchovou, praktickou činností a celkovým rozvojem vlastní osobnosti.

Odměňování práce

Odměňováním rozumíme ohodnocení pracovního výkonu v podobě **mzdy** nebo **platu**. Poskytují se podle složitosti, odpovědnosti a namáhavosti práce, podle obtížných pracovních podmínek a podle dosahovaných pracovních výkonů.

Podrobné informace o odměňování práce obsahuje **zákoník práce**.

MZDA

Mzda je peněžní nebo nepeněžní odměna za vykonanou práci.

Nepeněžní složku mzdy nazýváme **naturální mzda**, kterou tvoří zboží a služby vyprodukované zaměstnavatelem. Naturální mzdu může zaměstnavatel poskytnout jen se souhlasem zaměstnance. Zároveň má zaměstnavatel povinnost vyplatit zaměstnanci v penězích alespoň minimální mzdu. Jako naturální mzda nesmí být poskytovány lihoviny, tabákové výrobky nebo jiné návykové látky.

Formy mzdy

- a) **časová** - závislá na počtu odpracovaných hodin. Vypočítá se tak, že počet odpracovaných hodin vynásobíme stanovenou odměnou za 1 hodinu práce.
- b) **úkolová** - závisí na množství provedených výkonů. Vypočítá se tak, že počet kvalitně vyrobených výrobků vynásobíme stanovenou odměnou za 1 výrobek (úkolová sazba).
- c) **podílová** - je závislá na tržbách a obratu podniku (provize)
- d) **smíšená** - kombinace mzdy úkolové, časové a podílové

V České republice se mzda určuje za měsíční období. Podniky mohou zvolit kteroukoliv z forem pro zjištění mzdy svých zaměstnanců, výsledkem je vždy tzv. **základní mzda**, která ještě může být doplněna o další složky mzdy.

Složky mzdy

- části, z nichž se celková mzda skládá, zpravidla jde o **základní mzdu** + **příplatky** a **mimořádné odměny**
- **příplatky** jsou odměny za práci přesčas, práci ve svátek, práci v noci, práci v sobotu a neděli, práci ve ztíženém pracovním prostředí
- **mimořádné odměny** neboli **prémie** se poskytují za vyšší výkon, za zvýšenou kvalitu výroby, za úspory výrobních faktorů (např. materiálu); pravidla pro přiznání prémie a jejich výpočet stanoví vedení podniku v prémiovém řádu

Součtem všech složek mzdy dostaneme **hrubou mzdu** zaměstnance, která nesmí být nižší než **minimální mzda** stanovená právními předpisy.

Z hrubé mzdy se odvádí sociální a zdravotní pojištění a daň z příjmu. Částka, která zůstane po těchto odvodech se nazývá **čistá mzda** a právě tuto částku dostane zaměstnanec jako výplatu.

V souvislosti s čistou mzdou musíme taky rozlišovat pojmy **nominální a reálná mzda**. **Nominální mzda** je peněžní částka bez ohledu na to, co za ni lze koupit a **reálná mzda** je množství zboží a služeb, které můžeme za obdrženou mzdu koupit.

Čas od času dochází k plošnému zvyšování mezd zaměstnanců v důsledku znehodnocování peněz (inflation). Hovoříme o tzv. **valorizaci mezd**.

PLAT

Plat je poskytován zaměstnancům, kteří jsou zaměstnáni u zaměstnavatelů, kteří na odměňování těchto zaměstnanců využívají veřejné zdroje (prostředky ze státního rozpočtu nebo z veřejného zdravotního pojištění). To znamená, že plat je odměna za práci, kdy zaměstnavatelem je:

- a) stát
- b) územní samosprávný celek (kraj, obec)
- c) státní fond
- d) příspěvková organizace
- e) školská právnická osoba
- f) veřejné neziskové ústavní zdravotnické zařízení

2. Majetek podniku

Tvoří jej část přírody (pozemky, lesní a zemědělské porosty, ložiska surovin), různé formy kapitálu. Je určen k zajištění provozní činnosti podniku.

V podniku rozlišujeme **majetek dlouhodobý** a **oběžný**.

Dlouhodobý majetek

Je to majetek dlouhodobé povahy, který zůstává v podniku po dobu delší než 1 rok. Podnik jej potřebuje k provozování své činnosti nebo k tzv. finančním operacím.

Dlouhodobý majetek podniku dělíme na:

- a) hmotný
- b) nehmotný
- c) finanční

Hmotný majetek

- jeho pořizovací cena je vyšší než 40 000 Kč
- patří sem:
  - a) pozemky, budovy, stavby*
  - b) samostatné movité věci* (automobil, počítač, stroj)
  - c) pěstitelské celky trvalých porostů* (ovocné stromy a keře, chmelnice a vinice)
  - d) dospělá zvířata a jejich skupiny*
  - e) technické zhodnocení*
  - f) výdaje na otvírky nových lomů, pískoven, hlinišť*

Nehmotný majetek

- zvláštní složky majetku podniku, musí mít vyšší pořizovací cenu než 60 000 Kč
- patří sem:
  - a) zřizovací výdaje*
  - b) patenty*
  - c) licence*
  - d) vydavatelská práva*
  - e) software*
  - f) know-how* (technicky nebo hospodářsky využitelné znalosti)
  - g) goodwill* (pověst podniku, jeho postavení na trhu, úroveň zákazníků, úroveň vedení podniku, kvalita výrobků, reputace značky)

Finanční majetek

- minimální pořizovací cena není stanovena
- patří sem:
  - a) dlouhodobé cenné papíry (akcie, obligace)*
  - b) termínované vklady*
  - c) poskytnuté půjčky*
  - d) umělecká díla, budovy, pozemky nakupované za účelem pronájmu nebo obchodování s nimi*
- do tohoto majetku se vkládá volný kapitál, který má přinést výnos v podobě dividend, úroků, výnosů z pronájmu apod.

Poznámka.

Cenné papíry jsou zvláštní listiny, které pro majitele představují určité právo (majetkové i jiné) vůči tomu, kdo je vystavil.

Dividenda je podíl na zisku pro majitele akcií v akciových společnostech.

Oběžný majetek

Oběžný majetek mění svou podobu během krátké doby, **obíhá** v podniku. Zpravidla se **užívá krátkodobě** a většinou se **jednorázově spotřebovává**. Výdaje na něj vynaložené se podniku vracejí v tržbách.

Oběžný majetek podniku dělíme na **zásoby** (věcná forma oběžného majetku) a **peníze** (peněžní forma oběžného majetku).

Zásoby

• **materiál**

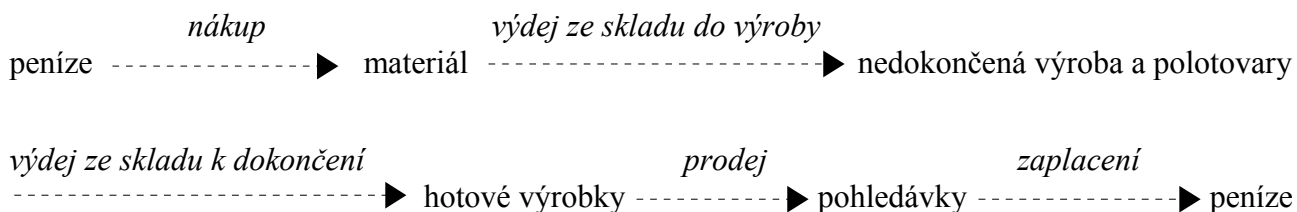
- základní suroviny (hmoty, které přecházejí při výrobním procesu zcela nebo zčásti do výrobku a tvoří jeho podstatu; stavební hmoty, kov, dřevo, kůže,...)
- pomocné materiály (hmoty, které přecházejí přímo do výrobku, netvoří však jeho podstatu; barvy, laky,...)
- provozovací materiály (hmoty, které jsou potřebné pro provoz podniku jako celku; mazadla, pohonné hmoty, čisticí prostředky,...)
- náhradní díly (předměty určené k uvedení hmotného majetku do původního stavu; ložiska, ozubená kola, ventily,...)
- obaly (plechovky, kartony, plasty,...)
- drobné nářadí (šroubováky, klíče, vrtáky, přípravky atd., které nejsou dlouhodobým majetkem)
- kancelářské potřeby (papíry, tužky, šanony, náplně do tiskáren,...)

- **nedokončená výroba** - rozpracované výrobky, které nejsou zatím prodejné (rozešité kalhoty, neupečený rohlík apod.)
- **polotovary** - rozpracované výrobky, které jsou z hlediska některého technologického stupně už dokončené a daly by se příp. i prodat (odlitky, dřevěné desky apod.)
- **hotové výrobky** - výrobky, které už firma dokončila a připravuje je k prodeji
- **zboží** - předměty, které podnik nakupuje a beze změny je prodává svým zákazníkům
- **zvířata** - hejna husí, kachen, slepic, včelstva atd.

Peníze

- **peníze** - hotovost v pokladně nebo peníze na účtech peněžních ústavů
- **ceniny** - poštovní známky, kolky, stravenky, poukázky apod.
- **krátkodobé cenné papíry** - směnky, šeky, depozitní certifikáty apod.
- **pohledávky** - nároky podniků vůči třetím osobám; vznikají prodejem výkonů podniku a trvají do doby, než odběratel za prodané výkony zaplatí

Koloběh oběžného majetku

Platí, že peníze na začátku koloběhu by měly být menší než na konci, protože v tom případě firma realizuje zisk.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ